

Natura morta. Римська новела

КУПИТИ

В'їдливо, детально і гротескно, близько до фламандського живопису і Паоло Пазоліні Йозеф Вінклер пише свій натюрморт – римський базар на П'яцца Вітторіо Емануеле, де в робочі дні життя перемежоване розкішшю смерті у барокових ескападах кольору й запаху, а на вихідних нудьгується й нуртується під Ватиканом.

"Виразні, часом ядучі образи, перенасиченість і надлишковість предметно-феноменального світу – але для мене його твори перш за все – це синтаксис. За такий синтаксис душу продати можна, настільки він довершений і величний". / Богдан Стороха/

Білява дівчина з винно- черво-
ними верблюдами на кофтині
вистромила язика, розтягнула
жувальну гумку так, що вона
стала нагадувати тугий кінчик
розправленого презерватива,
і видула велику бульку, поки
липкі голубуваті шматочки з
гучним лускотом не заліпили
їй обличчя нав- коло рота і
носа. Син торговки інжиром,
який очікував на цю мить,
засміявся, устав із кар- тонки,
опустився перед дівчи- ною на
коліна і, коментуючи свою
поміч на римському діалекті,
допоміг познімати шматочки
гумки з рота і підборіддя.

Йозеф Вінклер – людина, яка не «також пише», він живе,
аби писати. Це видно з густини його прози у всіх
відомих мені книжках, і новий текст [«Natura morta»]
також підтверджує цю його сильну рису.

Гюнтер Грасс

Видавництво "Книги – XXI"

ЙОЗЕФ ВІНКЛЕР
natura morta

ЙОЗЕФ ВІНКЛЕР

Йозеф Вінклер
(нар. 1953, Каринтія)

австрійський письменник,
лауреат нагород, серед яких
премії ім. І. Бахманн (1979),
А. Дьобліна (2001), Г. Бюхнера
(2008) та Велика австрійська
державна відзнака за літера-
туру (2007). Відомим його зро-
била трилогія «Дика Каринтія»
(«Дитя людське» (1979), «Той
Акерманн із Каринтії» (1980) і
«Материнська мова» (1982)),
в якій автор зосередився на
темах утисків, католицизму та
гомосексуальності в австрій-
ській провінції. Українською
опубліковано роман «Вивезе-
на. Нєточка Василівна Ілля-
шенко розповідає про своє
українське дитинство» (1983)
у перекладі Нелі Ваховської.

Bibliothek der deutschsprachigen Literatur
Бібліотека німецькомовної літератури

Меридіан серця

Meridian des Herzens

Josef Winkler

NATURA MORTA
Eine römische Novelle

Aus dem Deutschen von *Nelia Vakhovska*

Czernowitz
Knyhy – XXI
2015

Йозеф Вінклер

NATURA MORTA

Римська новела

З німецької переклала *Неля Ваховська*

Чернівці
Книги – XXI
2015

ББК 83.3(4Авт)62-8Вінклер-44
В 38

Вінклер, Йозеф

Natura morta. Римська новела / Йозеф Вінклер ; переклала з німецької Неля Ваховська. – Чернівці : Книги – XXI, 2015. – 144 с.
ISBN 978-617-614-112-9

В'їдливо, детально і гротескно, близько до фламандського живопису і Паоло Пазоліні Йозеф Вінклер пише свій натюрморт – римський базар на П'яцца Вітторіо Емануеле, де в робочі дні життя пере-
межоване розкішшю смерті у барокових ескападах кольору й запа-
ху, а на вихідних нудьгується й нуртується під Ватиканом.

ББК 83.3(4Авт)62-8Вінклер-44

Перекладачка висловлює особисту подяку Анастасії Зазірній та Стефано Лаццарі за допомогу з перекладом.

Видання здійснено за підтримки:

Державної канцелярії Австрійської Республіки

Австрійського культурного форуму

Представництва Австрійської служби академічного обміну, м. Львів

Іноземного підприємства «Євроголд Індестріз ЛТД»

Представництво
у Львові

Усі права застережено. Відтворювати будь-яку частину цього видання у будь-
якій формі та в будь-який спосіб, у тому числі електронно, без письмової згоди
правовласників заборонено.

© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 2001.

All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin.

© Книги – XXI, 2015, *видання українською мовою*

© Неля Ваховська, 2015, *переклад*

© Тарас Федірко, *переклад віршів з італійської*

© Анна Стюпіна, 2015, *обкладинка*

© Роман Сабадаш, 2015, *дизайн*

|ЗМІСТ

natura morta I	9
син торговки інжиром	37
natura morta II	69
li mortacci tua прокляття твоїм померлим	91
білий дрок	123
червоний дрок	137

Ha un cesto di rugiada
Il ciarlatano del cielo

Має кошик із роси
Цей небесний крутій

**| natura
| morta |**

“Nessuno, mamma, ha mai sofferto tanto...”
E il volto già scomparso
Ma gli occhi ancora vivi
Dal guanciaie volgeva alla finestra,
E riempivano passerì la stanza
Verso le briciole dal babbo sparse
Per distrarre il suo bimbo...

«Ніхто, мамо, не страждав стільки...»
І лице вже пожухле,
Але очі живі ще
Звертав з подушки до вікна,
І горобці злітались до кімнати
На крихти, які тато розсипав,
Щоб розважити свого сина...

З білими персиками і букетом червоного дроку в руках літній чоловік наздогнав кульгаву жінку, яка дибала до входу на Стацйоне Терміні і несла у прозорому пакеті, поміж свіжих овочів, газету «Cronaca Vera»¹, тицьнув їй квіти і вигукнув: «Auguri e tante belle cose!»²; та сторопіло роззирнулася, беручи в руки букет, і подякувала йому за турботу, лише коли обережно зішкандибала сходами на платформу метро, зі своєю торбинкою персиків, з червоним дроком, із розповідями про любовні гризоти й нещастя, вбивства і самогубства із «Cronaca Vera». Перед гуркітливими сходами колінкував брудний жебрак з картонкою в руках, на ній було написано: «Ho fame! Non ho una casa!»³ Біля його

¹ «Cronaca Vera» – італійська жовта газета, виходить з 1969 року. – *Прим. перекл.*

² Вітаю й бажаю всього найкращого! (*італ.*)

³ Я голодний! Мені ніде жити! (*італ.*)

босих ніг лежала велика ікона роботи Ґвідо Рені, на якій архангел Михаїл колов мечем демона, що розлігся на краю пекла, схожий із морди на кардинала Памфілі – пізнішого Папу Іннокентія Х. Біля образу, на якому лежали кілька зіжмаканих лір, мерехтів вогник свічки у червоному пластику. Один із трьох гранатів, що котилися гуркітливими сходами, розлетівся на друзки, червоні зернята зажебоніли долу по бетонних східцях. Серед гурту яскраво вдягнених сомалійок, які оточили квіткову крамницю в павільйоні метро – наймаються до римлян прислугою, ночують по знайомих і ще не мають поштової адреси, – якийсь чоловік роздавав товсту пачку листів, підписаних арабською. Чорнявий, на вигляд шістнадцятирічний хлопець із довгими віями, що майже сягали його всіяних веснянками щік, і срібним розп'яттям на шиї, читав уголос награмузляне на стіні: «Luisa ama Remo. Ti voglio bene da morire!»⁴

У вагоні метро чоловік, вітаючись, поцілував жінку і кілька разів ляснув долонею по її гострих

⁴ Луїза кохає Ремо. Люблю тебе до смерті! (*італ.*)

колінах, а вона кулаком правої руки штурхнула його в ногу. Потім, виходячи на наступній станції, він поцілував її стиснутий кулак і попрощався коротким «Auguri!»⁵ Біля своєї скостенілої бабці, яка носила дзеркальні сонячні окуляри й обмахувалася чорним віялом, похнюпившись, сидів недоумкуватий хлопчина з легким пушком над верхньою губою. Він шаснув до ширіньки й перевірів, чи застібнута блискавка, коли помітив, що один пасажир дивиться на його стегна. На правому зап'ясті хлопець носив браслет у кольорах «Роми», на ньому було вишито «Roma»⁶. Вказівним пальцем правої руки він поторгав коронку на зубі і змастив собі губи рожевою гігієнічною помадою. На вогнегаснику над його головою хтось написав фломастером: «L'Aids nel mondo, la Lazio in Italia!»⁷

Чорнявий, на вигляд шістнадцятирічний хлопець із довгими віями, що майже торкалися його всіяних веснянками щік, і срібним розп'яттям на шиї,

⁵ Щасливо! (*итал.*)

⁶ «Рома» та «Лацио» – римські футбольні клуби, постійні суперники. – *Прим. перекл.*

⁷ У світі СНІД, в Італії – Лацио! (*итал.*)

який разом з молодшою сестрою їхав у вагоні метро до ринку на П'яцца Вітторіо Емануеле, стоячи під плакатом з рекламою конини, притискав до грудей біле цуценя. «Ho scelto la carne equina, perché i bambini ne vanno matti», – було написано на лівій половині плакату, над зображенням матері, яка стурбовано дивилася на дітей. На правій половині лікар у білому халаті здіймав угору палець, над ним писало: «Consiglio la carne equina, perché contiene ferro in misura quasi doppia delle altre carni»⁸. Молода, обвішана золотистою біжутерією жінка зі штучною засмагою щоразу тихенько схлипувала і витирала носа, дістаючи з конверта наступне фото однорічних близнят. Перед тим, як вийти на станції П'яцца Вітторіо, вона розчепірила всі десять пальців й оглянула свої персні. Чоловік з невеликою червоною шкіряною папкою в руках вийшов з вагона слідом за підлітком-марокканцем і почав підніматися ескалатором на П'яцца Вітторіо Емануеле, непомітно тримаючись за два кроки позаду хлопця.

⁸ Я обираю конину, бо дітям вона страшенно подобається. Раджу їсти конину, бо вміст заліза у ній майже вдвічі вищий, ніж у інших видах м'яса (*итал.*).

Мачелайо⁹ на П'яцца Вітторіо, у білій хірургічній рукавичці на правій руці і з двома грубими золотими каблучками і золотим годинником на лівій, розламав навпіл уже розколоту овечу голову з обдертою шкірою, вийняв із черепа мозок й акуратно розклав його двома купками на рожевому проолієному папері з фірмовими знаками. По очниці – очні яблука, вже вибрані, лежали серед обрізків – лазила блискуча фіолетова муха. Червона хустинка визирала з нагрудної кишені різницького халата, вимащеного кров'ю. Він загорнув овечачі мізки в папір, вкинув у пакет і передав негритянці. Із випатраного живота ягняти, підвішеного на гак закривавленою головою донизу, стриміли гілочки свіжого розмарину, до шоколадної підкови у золотистій фользі, що лежала поряд, було примотано червону жіночу підв'язку. Одне з розвішених на дроті пластмасових сонць застрягло в очних ямках ягнячого черепа, кинутого на купу жовтих, звалених насипом курячих лап, перекладених розмарином. Нахиливши голову, аж видно було родиму

⁹ Macellaio – м'ясник (*итал.*).

пляму на потилиці, і вистромивши від старанності язика в лівому кутику рота, м'ясників учень жужмом запхав у випатраного зайця серце, легені, селезінку і нирки і поклав його назад у заляпану кров'ю холодильну вітрину. Біля хатніх ключів, настромлена нижньою щелепою, висіла скригавлена, чорна козяча голова із загнутими назад чорними рогами.

Циганча припало губами до пляшки пива і цмулило ковток за ковтком. Яскраво-рожеві бюстгальтери, пропоновані на продаж, були розвішені на правій руці молоді матері. Її одразу оточили жінки і заходилися перевіряти розміри та еластичність рожевих ліфів. М'ясники із закривавленими руками підсунулися ближче, зацікавлено витягували шиї, присвистуючи і коментуючи білизну, зазирали жінкам через плече. Інша циганочка – під заячою губою блискали два золоті зуби – трохи припідняла праву грудь і дала цицьку немовляті із густо заліпленими гноєм очима. Розмахуючи кривавими ножами й під'юджуючи один одного, м'ясники, підсміюючись, зазивали до себе покупців, кожна ятка го-

лосніше за попередню, то наслідуючи католицьку літургію – ціни на яловичину і свинину, – то в ритмі бойових кричалок футбольних фанів – про ягнятину, баранину й індичатину. Тільки язик і кінчик ягнячої щелепи визирали із целофанового пакета для закупів. Щоб передихнути, покупчиня поставила важку ношу на землю, потім підняла торбу з вистромленим кінчиком ягнячої щелепи і попрямувала поміж прилавків до рядів із м'ясом птиці.

«Vuole un chilo di tacchino per 2500 Lire? – горлав молодий торговець птицею у вузьких, вимашчених кров'ю джинсах. – Forza, andiamo, forza!»¹⁰ Викрикуючи «Forza!» удруге, він відступив назад і метнув різницький ніж у долівку собі під ноги. Широко гойдаючись, ніж застряг у дерев'яному помості. Ліплячи на обідрані від шкіри стегенця етикетку «Індичка», хлопець нахилив голову і крикнув «Prego, Madonna!»¹¹ до вбраної у чорне

¹⁰ Хочете індичку по 2500 лір за кілограм? Поспішайте, поспішайте! (*итал.*)

¹¹ Прошу, моя пані! (*итал.*)

монашки з разком чорних чоток навколо правого зап'ястя, яка замовила кілька кілограмів індичатини. «Pollo alla diavola»¹² – підписав він виставлені частини курячих тушок, які декорував кривавими, ясно-червоними широкими півнячими гребінцями. Поміж вузьких, менших гребінців, котрі – з багряними кінчиками – були розкладені на курячих шиях і грудках, м'ясо прикрашала гілочка свіжого, зеленого розмарину. На сріблястій таці лежала мертва гуска – l'anatra muta¹³ – із закривавленими ніздрями на дзьобі, обкладена індичими серцями.

З наколотим на передпліччі синім сердечком, циганка, що продавала шампунь, сіла на землю до інших молодих циганок, які відпочивали зі своїми дітьми. Дитя лежало поперек – голівка звисала з материного стегна – на руках циганки, яка тримала над головою жовтий яєчний шампунь, пропонуючи його на продаж. Перед яткою зупинилася жінка з маленькою, гладко виголоною собачкою – поміссю такси і пінчера. Лише

¹² Диявольська курка (*итал.*).

¹³ Мускусна качка (*итал.*).

на вухах і хвості тварини ще залишалися жмутики хутра, навіть пипки були чисто поголені. Молодий торговець курятиною ключицею і піднятим плечем притискав телефон до вуха і щоки, поки, не перериваючи розмови, рубав голову живій курці, що з широко розкритим дзьобом тупилася перед собою. Закривавлену голову він кинув на землю, на купу інших курячих голів і лап. Щоб повеселити м'ясників, у живіт випатраної курки він запхав жменю вишень.

Край лозового кошика, повного свіжих яєць, прикрашали бузкові фіалки. Надбиті чи тріснуті яйця продавчиня, яка торгувала білими яйцями й живими курми, розбивала об край великої банки з герметичною кришкою і чекала, поки жовток булькне в посудину, наполовину заповнену білками й жовтками. Дві живі руді курки горічерева – чотири жовті скручені лапи з довгими брудними кігтями стриміли в повітря – вона поклала на ваги, потім, взявши за основу крил, посадила їх у картонну коробку і віддала молодому індусу. Молода циганка, яка також купила собі живе курча, сокотіла по-курячому і проводила

жовтим пташиним дзьобом по щоці дитини, яка смоктала її цицьку і незмигну дивилась кудись розмитим поглядом чорних очей.

Біля стійки наркозалежного торговця живими тваринами, прямо під заґратованими дверцятами до білих голубів і морських свинок сиділа стара, беззуба, напівсліпа продавчиня руки, яка на своїй правиці мала тільки великий і вказівний пальці, скаліченою рукою вона тримала перед собою жмутик салату і викрикувала: «Signora, vuole della rughetta?»¹⁴ На тильному боці її лівої долоні було наколоте чорне розп'яття. Обидві блакитні райські пташки без упину стрибали в клітці з жердки на жердку, а хворий амазонський папуга дивився на майже лисих карликових курей-бентамок, які дзьобали зерно, замкнені в тій самій клітці. Молоді, також замкнені вугільно-чорні качки вибирали червоний м'якуш із розрізаного кавуна. П'ятирічний хлопчик і десятирічна дівчинка, чия мати якраз купувала курятину, тримали великі червоні водяні пістолети. Перед тим, як зрушити, хлопчик крикнув мате-

¹⁴ Сеньйоро, не бажаєте руки? (*італ.*)

пі «Aspetti!»¹⁵, приставив дуло пістолета собі до рота, багато разів натиснув на гачок і скочив на велосипед, а вода виливалася йому з рота і стікала по підборіддю.

Монашка у чорних покрывах, тримаючи в одній руці кілька целофанових пакетів з огірками, абрикосами й цибулею, а другою притискаючи до грудей дві великі, запаковані у пластик біляві ляльки Барбі, зупинилася біля торговця помідорами, у якого на нашійному шнурку висів ніж для овочів, поставила ляльок на дерев'яний ящик і попросила кілька кілограмів помідорів чері. Стара, вбрана у чорне циганка сиділа на землі і продавала одяг, розкладений на розкритій чорній парасольці. Молодший братик скривився, коли шестирічна циганочка висмикнула з купи білизни труси-боксері в червоні серця, тицьнула їх хлопчику і штовхнула у плечі, щоб ходив від однієї ятки до іншої і продавав білизну. Якось жінка біля відкритого джутового мішка лущила лаванду зі стебел і розкладала сухі квітки

¹⁵ Чекайте! (*итал.*)

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ